

Nr 38.

Av herr **Andersson** i Ovanmyra, om anslag till restaurering av Ore församlings kyrka.

Vid 1927 års riksdag framlämnades av herr O. Johansson i Edsbyn en motion med begäran om anslag ur kyrkofonden till restaurering av Ovanåkers församlings kyrka, vilken motion vann riksdagens beaktande.

Ungefär enahanda motiv som föranledde riksdagen sagda år att tillmötesgå nämnda begäran föreligga även beträffande en erforderlig restaurering av Ore församlings kyrka i Västerås stift. Denna kyrka befinner sig, såsom framgår av bilagda utlåtanden av arkitekt W. Segerstedt, i ett synnerligen starkt behov av reparation, vilket kanske bäst åskådliggöres av det faktum, att församlingen under de senaste tio åren vintertiden (ungefär 6 månader av året) nödgats hålla sina gudstjänster i andra lokaler än kyrkan, skolhus o. d. Att församlingslivet härav lider ett väsentligt avbräck ligger i öppen dag. Svårigheterna för församlingen att genom vanlig uttaxering avhjälpna bristerna äro avsevärda, enär befolkningen uteslutande utgöres av småbrukare och arrendatorer, som till väsentlig del äro hänvisade till ett hårt och esomoftast föga givande skogsarbete för sin utkomst. Större delen av socknens skogar befinner sig i bolagens ägo. Att knapphet och torftighet under sådana förhållanden sätta sin prägel på hela bygden säger sig självt. Och även om den kommunala utdebiteringen ej befinner sig bland landets allra högsta (åren 1926, 1927 och 1928 utgick kommunalskatten efter respektive kronor 7: 70, 7: 34 och 7: 40 per inkomsthundra), hava församlingsborna i denna karga bygd ej mäktat bära mera. Fattigvårds- och skolväsen, vägbyggnader m. m. hava krävt sin tribut i första hand. Inga fonder finnas disponibla, och skuldsättningen för den borgerliga kommunen är betydande.

Nu har socknen en gång — såsom framgår av bilagda handlingar: utdrag ur »Ecklesiastik boställsutredning utav Kungl. Kammarkollegium genom dess sekreterare Bovin» — av egna tillgångar avsatt nödig mark och skog till prästboställe, varav avkastningen efter 1910 års prästlöneregleringslagar levererats till kyrkofonden till rätt avsevärda belopp: åren 1919 — 1928 hava till fonden efter avdrag av domänstyrelsens administrationskostnader influtit ej mindre än 143,091: 06 kronor. Därav hava visserligen till prästerskapets avlöning återburits 83,534: 40 kronor, men med fråndrag härav återstår ändock för kyrkofonden ett överskott av 59,556: 66 kronor, som sålunda inhöstats av socknens egen egendom. (Något tvivel om äganderätten till prästboställets skogsmark behöver ej hysas, då i ett precis jäm-

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 4 saml. 9 häft. (Nr 38—41.)

förligt fall Älvdalens socknemän tillerkänts även juridisk rätt till liknande egendom). Att Ore församling under dylika förhållanden anser det rätt och billigt att åtminstone någon del av den till kyrkofonden inlevererade nettoinkomsten av skogsmedlen restitueras till kyrkan för avhjälpande av dess nödläge må ej väcka förvåning.

Enligt de av arkitekt W. Segerstedt uppgjorda, av kungl. byggnadsstyrelsen godkända, ritningar och förslag skulle kostnaden för bemälda restaurering uppgå till ett belopp av 48,000 kronor, vilket således skulle erfordras för att sätta kyrkan i ett tillfredsställande skick.

Sammandrag över inkomster och utgifter för Ore kyrkoherdeboställe åren 1919—1928 ävensom uppgift å till pastoratet restituerade skogsförsäljningsmedel äro överlämnade till vederbörande utskott.

I anledning av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen för sin del måtte medgiva, att av inflytande eller redan influtna men icke disponerade skogsförsäljningsmedel från kyrkoherdebostället i Ore församling må under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå ett anslag av högst 48,000 kronor för restaurering av Ore församlings kyrka, i enlighet med de ritningar, som blivit i vederbörlig ordning fastställda.

Stockholm den 18 januari 1929.

Jones Erik Andersson
i Ovanmyra.

Bilaga 1.

Herr kyrkoherden Samuel Westin, Ore.

Ombedd att yttra mig angående behövligheten av invändig restaurering av Ore kyrka får jag härmed anföra följande.

Det ståtliga i ljusa och glada färger hållna kyrkorummet vanprydes på ett störande sätt genom uppkomna sprickor och andra felaktigheter i putsytor och målning. Särskilt är det nedsotning från kaminerna som i betänklig grad ger kyrkan prägel av förfall.

Till den nämnda olägenheten med kaminerna kommer ytterligare svårigheten att få tillfredsställande uppvärmning i kyrkan. Enligt mitt förmenande måste denna olägenhet med det snaraste avhjälpas om kyrkans uppvärmning och omboning skall kunna fylla de anspråk, som av nutida kyr-

kobesökare anses nödvändiga. Kaminerna böra därför utrangeras och centraluppvärmning enligt modernt och beprövat system införas.

I samband med anläggning av bättre uppvärmningssystem bör också golvet omläggas och trossbotten anordnas i bjälklaget under bänkarna för att tillfredsställande varmboning skall vinnas.

Åtgärden att söka göra sig oberoende av kyrkans nuvarande dåliga uppvärmningsmöjligheter genom att under den kalla årstiden hålla gudstjänsterna i sakristian synes vara en allt annat än tilltalande anordning. Bra litet av den helgd man är van att bibringas av själva kyrkorummet vid kyrkliga gudstjänster torde vara möjligt att vinna i den lilla, som gudstjänstlokal alldeles olämpliga sakristian. Därför synes det vara en välbetänkt åtgärd att söka få tillstånd en bättre kyrkosal genom att för detta ändamål avskilja och på lämpligt sätt inreda utrymmet under orgelläktaren. Åtgärden möter visserligen en del svårigheter men bör dock med fördel kunna vidtagas och ett tillfredsställande resultat vinnas.

På grund av ovan angivna huvudmotiv synes med fog kunna framhållas att ifrågasatta restaurerings- och ändringsarbeten böra komma till utförande. Allt vad som kan göras för att sätta församlingen i stånd att snarast möjligt förverkliga dessa arbeten måste därför anses som åtgärder värda allt beaktande.

Västerås den 18 oktober 1928.

Högaktningsfullt
Wiktor Segerstedt.

Avskrift.

Beskrivning rörande ändrings- och restaureringsarbeten i Ore kyrka i Dalarna.

Ifrågasatta ändringar avse inredning av en kyrkosal under läktaren samt införande av centraluppvärmning och elektriska ledningar.

För kyrkosalens avskiljande uppsattes en trävägg under läktarens främre kant, vilken på båda sidor överklädes med rörmattor och kalkputsas. Betyggande grund lägges under det nya väggpartiet. Golvet i den nya lokalen omlägges. Trossbotten anordnas. Av kyrkans bänkar omändras erforderligt antal för att användas i nya salen. Prediksstol och avskrankning jämte altare med symbolisk dekoration uppsattes i salens norra del. För salens uppvärmning och belysning införes elektrisk kraft.

För själva kyrkans uppvärmning anlägges värmecentral för lågtrycksånga eller varmluft. Värmecentralen förlägges lämpligen under norra vapenhuset.

Stengolvet i gångar och kor omlägges där sjunkning eller skadade plattor förekomma. Felaktiga plattor utbytas. Trägolvet i bänkkvarteren omlägges och trossbotten anordnas. Nuvarande golvvirket användes om det finnes vara fritt från svamp eller röta. Skulle virket vara angripet av svamp avlägsnas det helt och hållet och nytt golv inlägges. Lämpligast vore i så fall att under trägolvet bereda en betongbädd å vilken isoleras med asfalt. Därpå inläggs spikreglar och 3,6 centimeter furugolv.

Kalkputsen på väggar och tak lagas och vattrivas.

Kyrkans bänkar göras bekvämare genom att bredda sittplankorna och på vanligt sätt hyvla sittplanet i svängd form. Bänkvståndet ökas till 85 centimeter. Dörrar och andra snickerier lagas eller nyersätas i erforderlig omfattning.

Elektriskt ljus införes i kyrkan, vilket i huvudsak installeras för indirekt belysning från kronor monterade över nuvarande kronorna å samma hållare eller också från ramper, som anbringas å listen längs tunnvalvets båda anfang.

Invändigt ommålas kyrkan helt och hållet. Putsade ytor kalkmålas. All träinredning luttvättas och ommålas med oljefärg. Altare och predikstol renoveras och målas av för dylika arbeten sakkunnig person.

I kyrkans förvar befintliga skulpturverk, helgonbilder, skåp och predikstol, av kulturhistoriskt värde, böra underkastas restaurering av sakkunnig person samt uppsättas som prydnader inom kyrkan. Då den nuvarande kyrkan är utbildad i en stil, vilken ej gärna kan anses som lämplig miljö för bilderna ifråga, böra de ej placeras i denna. Den planerade kyrksalen borde lämpligen anordnas så, att skulpturerna ifråga där kunde beredas plats som värdefulla prydnader.

Här ovan angivna ändrings- och restaureringsarbeten utföras efter ritningar och förslag, som av kungl. byggnadsstyrelsen blivit godkända.

Västerås den 12 oktober 1928.

Wiktor Segerstedt.

Kostnadsberäkning rörande ändrings- och restaurationsarbeten i Ore kyrka i Dalarna.

Nya kyrkosalen.

Grund för ny vägg under läktaren	kronor	400	
Ny vägg av 7.5 centimeter plank, spräckpanel, röring och puts på båda sidor	»	900	
Omläggning av golv, anordnande av trossbotten	»	500	
Ändring av fönster och dörrar, lister m. m.	»	800	
Vattnivning och kalkmålning å putsade ytor	»	300	
Oljemålning å trätak, fönster, dörrar m. m.	»	800	
Predikstol och altare	»	1,500	
Ändring av bänkar	»	400	
Installation av elektriskt värme och ljus	»	1,800	
Belysningsarmatur	»	600	kronor 8,000

Kyrkans restaurering.

Omläggning av golv, anordnande av trossb.	kronor	1,600	
Vattnivning av tak- och väggputs	»	1,500	
Kalkfärg å putsade ytor	»	600	
Ställningsbyggnad, arbete	»	300	
Bänkarnas ändring	»	900	
Ändring av dörrar och andra snickerier	»	600	
Oljemålning, bättring och nymålning	»	3,500	
Konstnärlig målning å altare och predikstol	»	600	
Utbyggnad och restaurering av orgel.....	»	9,000	» 18,600

Anordnande av värmekammare	kronor 3,000	
Värmeanläggning	» 9,000	
Elektrisk ljusinst. i kyrkan, armatur.....	» 3,400	
Rest. av helgonbilder m. m., anordningar för deras uppställning	» 2,000	
Utredningskostnader, ritningar, byggnadskontroll	» 4,000	kronor 21,400
		<u>Summa kronor 48,000</u>

Västerås den 12 oktober 1928.

Wiktor Segerstedt.

Bilaga 2.

Uppgift över Ore borgerliga kommuns ekonomiska ställning vid 1927 års utgång:

Tillgångar:

Fastigheter	kronor 73,900: —	(bokf.-värde)
Inventarier	» 7,783: —	»
Skogsaccisfond	» 10,535: —	
Kontant	» 5,672: 08	
	<u>Kronor 97,890: 08</u>	

Skulder:

Amorteringslån	kronor 28,910: —	(årlig ränta och annuitet 2,668: 86 utgår år 1942)
»	» 14,400: —	(årlig avbetaln. 1,600: — jämte ränta)
»	» 11,000: —	(årlig avbetaln. 2,200: — jämte ränta)
Tillfälliga lån	» 15,761: 09	
	<u>Kronor 70,071: 09.</u>	

Uttaxering under åren 1926, 1927, 1928 per 100 kronors inkomst har utgjort respektive 7: 70, 7: 34, 7: 40 för borgerliga och kyrkliga kommunen tillsammans.

Enligt räkenskaperna rätt uppgivet betyder Ore den 5 januari 1929.

Johan Löf.

Herr kyrkoherden E. S. Westin, Furudal.

Därom anmodad får jag härmed äran meddela, att Ore väghållningsdistrikt, som omfattar endast Ore församling, på grund av vägförbättringsarbeten och brobyggnader under de senaste fyra åren nödgats upptaga ett tioårigt amorteringslån å 70,000 kronor, varav följer en betungande utdebitering i vägskatt dessa år.

Furudal den 5 januari 1929.

Ore vägstyrelse.

Fredr. Hanqvist.
Ordförande.

Bilaga 3.

Uppgifter rörande kyrkoherdebostället $\frac{3}{16}$ mantal kronoprästgården i Ore socken hämtade ur »*Ecklesiastik boställsutredning utav K. Kammarkollegium genom dess sekreterare Bovin*».

Beteckningen »krono», som förskriver sig från 1686 års jordeboksförfattningar, är icke uttryck för kronans äganderätt eller för krav å sådan rätt. I k. kammarkollegiets underdåniga utlåtande den 16 april 1892 i fråga om förslag till ny förordning angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket uttalas ock den åsikten, »att ett ecklesiastikt boställe kunde i jordeboken förekomma under kronotitel, ehuru det bevisligen helt eller till någon del donerats av enskild eller sammanskjutits eller inköpts av menighet».

Av alla bevarade urkunder rörande prästgården i Ore framgår att den måste dömas socknen helt i ägo. I den på föranstaltande av biskop Johannes Rudbeckius upprättade förteckningen rörande församlingarna i Västerås stift — förteckningen som rör Ore dagteknad 17 mars 1631 — inhämtas, *att prästbordet blivit »aff sochnen tillagdt».*

Enligt en annan urkund, ett i Västerås domkapitels arkiv befintligt extrakt av ett »inventarium om åker och äng», som uppgives vara skrivet år 1669 av dåvarande kyrkoherden i Ore pastorat Johannes Danielis Tunensis, utgjorde Ore »fordomdags 47 mantal, hvilka tillhopa hafwa gifwit åker och eng till Prästebohlet».

Enligt handlingar rörande storskiftet och avvitringar av Ore sockens skogsmark tilldelades kyrkoherdebostället andel i socknens skattlagda skogsmark för 446.77 reducerade snesland inägojord jämte andel för kölslogar. Däremot avsåde sig bostället andel i den s. k. kronoallmanningen, vilken sedermera delades mellan övriga byar och hemman i socknen och skatteköptes.

Rätt utdraget ur ovan nämnda k. kammarkollegii boställsutredning betyder Ore den 14 december 1928.

E. S. Westin.

Kyrkoherde.